

— Բարիտան չու վէճէ իւր եազըլ-մը տըր :

Մ. Ժիւլ Ֆալըրն իսթիֆա իյէմէ-սինտէն պէրու Պէրլին դապինէթօսու-նուն ազիմ գօրգու իյինտէ պուլուն-մագուա օլտուլու պուրատա պէյն էլ նաու սէյլէնմէքտէ տիր : Նաղըրը միւ-մայիլէյն, Բրուսիալըլըն էմիսէթ-սիլլէյինի թէէմին գըլար իսի, պու-նլար, միւմայիլէյն թարաֆընտան վա-գը օլան վապէրին նօգթասը նօգթա-սընա ինրա օլունաճաղընա իթիմուտ իտէլէր իտի : Պուլնարըն պէյլէնմէ գօրգու իյինտէ պուլունմաղըր, Մ. տըր Բէմիլըլտան իւրքմէլէրինտէն տէ-սիլ տիր, օնտան ապա գօրգուաղըր, լաքըն, սէյլէնտիլինէ նէգըրէն, եա-լընը Մ. տըր Պիլմարգըն թէհտիլէրի իւղէրինէ Մ. թիւր, իսթիֆայէ նաղըր-ըրգ մէմուրիէթիլին, Մ. Կուրլէթիմ-եա վիլմէմիլ տիր, իւզաւ հալատիսի, քէմալ ինթիլըլա թէքըրլիւր իտէ-րիմ, պու իլի, Պէրլինտէն ալընտն մէքթուպըր թաւտիլ իյէմէքտէ տիր-լէր :

— Վիէննատա թապ ունէր օլու-նան Բըրէս դապթմասընա եազըլտըր-նա նէգըրէն, Բուսիա հիւրիմէթի, մէմալիլին զարալի հուտուտու իւղէ-րինտէ պիր թապըմ մահէլէրէն պիր չօգ գալէալար ինչա իթմէք նիսէթիլին-տէ պուլունմագուա տըր :

— Նաղըրի մայիմտիր, Մէյ մու-հատէրէնէ ալընտըր վաղըթ, առա-մըն պիրիսի, Էօմիլինի, թէհիլքէնէ գօստուագ, ուլու քիլլիսէթիլին չուն գու-լէսի թէքէթինէ Ֆրանսըլ սանճաղըր աստը, չէհիլ մէգըրի Բըրուսիալըլտ-ընէ էլինէ կէշալիքտէ, Բըրուսիանըն մահէլի հիւրիմէթի, մէգըրի սան-ճաղըր աշաղըր ալմաեա չօգ չալըլտըր, հալթիմ, մէգըրի սանճաղըր աշաղըր ալմաեա չօգ աղճէ վատ իյլէտի իսէ տէ քիլմինէ պու կիւնէ գատար, մէգըրի չուն գուլէսիլին թա թէքէթինէ գա-տար չըգարագ սանճաղըր աշաղըր ալա-մալըլ տըր, պու տէֆա տալիս, մէգ-ըրի սանճաղըր աշաղըր ալմաեա չալը-լըլտըր իսէտէ, մուվաֆիաթ օլուն-ամալըլ տըր :

Բըրուսիալըլտըր, մէգըրի սանճաղըր աշաղըր ալմաեա չալըլտըր իյին տաճալնէ գատար հիտտէթիլէնմէքտէ տիրլէր :

ԱԶԳԱՅԻՆ

Էյուպ 9 օգոստոս 1871

... խմբագիր :

Ազգային պատմութենէն կիմտնանք թէ Արշալուհեայ վերլին թագաւորն Արտաշէս կամ Արտաշիւր գործելու ան-կարող մէկն ըլլալուն նոյն ատենի Հայ իշխաններն վտանակալայն դահէն վտըր առնելու և տեղը արմատաւոր յաջորդ-մը կարգելու թագաւորութիւնը Պար-սից յանձնել որոշեալ են : Պատմութիւ-նը զատի պատմութեն վերլը իրաւամբ կը մեղադարտէ այդ Հայ իշխաններն, և ապագային անէծքը կը հրաւիրէ ի-րենց վրայ :

Սոյնէն քիչ տարբեր դէպք մ'ալ այս օրերս Էյուպի Ս. Եղիա եկեղեցւոյ թա-ղը պատահած է, որուն վրայ բոլոր ազգին նա մանաւանդ Պատրիարքա-րանի ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք :

Յիշեալ թաղին եկեղեցւոյ քահա-նայն իր խոր ծերութեան պատճառաւ քանիցս ազգաբարձրութիւն ըրած է թէ Ազգային Պատրիարքարան և թէ թաղ-խորհրդոյ որ ինքն ալ քահանայադու-րութեան անկալող է : Սակայն յաւ-ի սիրտ տեսանք որ թ. խորհուրդն փո-

խանակ այս ամենավտարակ խնդրոյն մէջ խոհեմութեամբ վարուելով՝ պէտք եղածը շուտաւայլ ինքնապիւ տնօրինե-լու, չենք գիտեր ինչ պատճառաւ ան-տարբեր կը կենայ, որով Էյուպի Հայ ժողովուրդը եկեղեցական ժամերգու-թենէ բոլորովին զրկուելէն զատ՝ անց-եալները կիրակի օր մը Ս. Պատարագ-ալ չի կրնար վայելել, և իր բարեպաշ-տական զգացումներն կարելիք կը խոց-ւին :

Ընթերցող, մի զարմանար Էթէ Ա-սիոյ 20-30 Հայ տուններէ բաղկացեալ գիւղերուն մէջ այսպիսի յաւալի դէպ-քերուն յաճախակի պատահելն կը լը-սես - քանզի ահա Աղդ. Պատրիարքա-րանի խիստ մօտ գիւղ մ'ալ այս օրե-րըս նոյնը տեղի ունեցաւ . . . :

Թաղ. խորհուրդը տարին 7000 դը-աւեյընելուն վրայ յանհարկին կը պարծի : Բայց անգին աղկանց վար-մարանը երեսի վրայ ձգուել է եղեր, եկեղեցին դոցուել է եղեր, ապի բը-նաւ իր հօգէ ու իրոյթը չէ. չենք գի-տեր թէ թաղական անտուկի մը մէջ գտնուած ստակն ինչ բանի ծառայե-լու է : Էթէ թաղ. խորհուրդն վնա-սակար խնայողութեամբ եօթը կամ ա-ւելի հաղար դուրուներն աւելընելն իրեն համար սկզբունք մը համարած է, մենք ալ կրնենք թէ՛ մանկանց վար-մարանի ծախքը չտա, արդիւնքը քիչ է, և թէ ստակ աւելընելը բնակոյ՝ աղկանց վարժարան մը երեսի վրայ ձգելն ու եկեղեցի մը գոյնը ալար-տաղանցութիւնն խիստ անհերքելի է, և զրեթէ մտրդաւորանութեամբ ստակ չահէլէն բնաւ տարբերութիւն չունի : Խնդրեմ . . . խմբագիր, ներկայս ձեր աղաւթալիս Մանգուլէին մէջ հիւ-րենկալելու չնորհ ընէք, և ընդունիք կանխաւ իմ շնորհակալիքս :

Յ. Գեղամ

Էյ. Պոլիս 11 օգոստոս 1871

... խմբագիր :

Նի սէր ճշմարտութեան կը խնդրեմ՝ որ հաճիք անկիւնմը շնորհել ներկայիս Ձեր պատուական օրագրին մէջ :

Ճահադարեան վարժարանի բարձ-րագոյն կարգի դասաւանդներէն մէկը Պ. Ա. Ամիրխանեանց երկու երկար յօդ-ուածներ հրատարակած էր Օրագրի այս ինչ թերթին մէջ :

Մէքսիկոյ Էթէ Պէրլին «Հայկական դաս-տիարակութիւն» վերնագրով յօդուա-ծին մէջ այնպիսի չքնաղ ճշմարտու-թիւններ ՚ի վեր կը հանէ, որոնք թե-րեւ անծանօթ միայն ազգին, և թէ յիշեալ իմաստալից գրուածները ըյս չի տեսնային : Կը փութանք նոյնին բարձր պարունակութիւնը Ձեր աղիւ-րեթեղալայ առջև դնել. վախճալով որ մի գուցէ զրկուին թորապարան հա-մալարանի ուսանողին այնքան վսեմ գաղափարաց գիտակցութիւնէն :

Նախ Պ. Ամիրխանեան կ'իմացնէ թէ ընդհանուրը մասնաւորին հետ պէտք չէ չիլիլել, և վիլիսոյալական նրա-քննին խորհուրդածութեանց մէջ իյ-նալով կեդրակայնէ թէ Գերմանացիք զատ աղդ են, Անգլիացիք զատ աղդ, նոյնպէս և Հայերը, և թէ բոլոր Անգ-լիացւոյ մեծ երկրուն, ծնեալներուն, ծնեկիւրներուն մէջ չիլիլայ եղեր երկու անձինք որոնք իրարու նմանին : Թէ ամեն ազգ պարտի մասնաւոր դաս-տիարակութիւն առնել, եւ թէ Հա-յերն ալ ունենալու են իրենց ազգա-լին քատիարակութեան «բոսկրամը» :

Տէլէգրաֆի շահեմէթէն այս չնաշխոր-հիկ խորհրդածութիւնները այնքան

հաճելի երեցաւ մեզի, մինչ զի որոշե-լինք ինդրել իրմէ որպէս զի հաճի իր բոլոր հոգեւորական ՚ի մի հաւաքելով կազմել այն իրկարար բոսկրամը :

Գանք երկրորդ յօդուածին Մէքսիկոյ Էթէ Պէրլին, կը կարծէ թէ լալ Պոլսոյ մէջ կը գտնուին իմաստակ-ներ, և թէ այս իմաստակութիւնը մանկանց ճառասպելութենէն յառաջ կ'ուգայ, ճառասպելութիւն մը որ կը դողացնէ, կը սարսափեցնէ, կ'ալեկոծէ և վերջապէս բարոյապէս կ'սպանէ գ-մանուկը : Արդարեւ հիսնալի դիւտ : Աւելի զարմանալին սա է որ մինչ հա-պարակաստութիւնը կը ջատագովէ, կըսէ թէ ճառ կարգալը անբնական է, և առասպել յեղիւղելը Էթէ Պէրլին խալ վարժապետի անիմաստ և հակա-սական յօդուածները քննադատելէ ետքը՝ մեր գաղափարական տարիներուն մէջ կարգալը մէկ ճառս կը յիշեմ, որոյ մէկ հատուածը կը փութանք հաս-օրինակել, յուսալով որ ծառայութիւն մը մատուցած կըլլանք աղիւն :

Սիրելի Համագիրներ, Ո՛հ մի խաբուիք երբէք այն բաղ-դախնդիրներէն որոնք աշխարհի ամեն անկիւններէն կը վաղեն կ'ուգան ՚ի Պոլսի, և մեր ժողովրդեան բարեմտու-թենէն օգուտ քաղելով՝ դաստիարա-կութեան բառը կը կրկնեն դպրոցի մը դուռն անցնելու և դրամ հաւաքելու համար : Ազգութեան, հայրենասիրու-թեան բառերը կը կրկնեն համալա-կաստիկը և երեսփոխան ընտրուելու համար : Սիրելի Համագիրներ, մի խաբ-ուիք այսպիսիներէ որ ինքզինքնին ա-մենազէտ կը հռչակեն կամ կը ձեւա-ցեն, մինչ ոչ գաղափար ունին և ոչ որ և է կարողութիւն խօսելու կամ գը-րելու : Ձի մտնանք Ս. Գրոց սա խօսքը (Ճառ ՚ի պոլսոյ իւրմէ ճանաչի) :

Եւ քոյր և սիրելի ազգիս անձնուէք Պ. Կ. Կոկիկեան

ՕրԱրԳԻՆԻ ԿՐԴԻՆԵԱՆԸ

Խամի մէյտանտա օլուպ, ֆագաթ ճիւմի մէյտանտա օլուպ, ֆագաթ ճիւ-կերութիւն տնօրէն ժողովու, վէ 30 թրաքէզա, վէ 120 իսթիմէ, պիր Բի-եան, Էթի այնա, պիր ալիզէ, սէ-րիլ լամալ, տէօրթ գուշ գաֆէսի, պիր գաշ գատրօ, պիր խաղըլը տիւղ-վէ Էթի պիլիլը մասթիլա, վէ զայրի-հիւմ, վէ զայրիհիւմ պուլունան պիր գաղինօնուն միւտիլի վէ աւանալե-տի օլան կրճիկեան էֆէնտի, Միհրան էֆէնտի Սէթեան թարաֆընտան թահ-րիլէն, վէ սալիլ աղալար թարա-ֆընտան լիսանէն գուհուրա կէլէն թաղիլէր իւղէրինէ, պիր գաշ կիւն, չարնալար սիւքիլ իթիլիքտէն սօն-րա, չարնալարի կիւնիլի երես ութան-մանը պեր թարաֆ իտէրէք, նինէ խա-թունճա լաղաղըլլէթի էլէ ալմըլ, վէ կիւեա պիլիլ սօն պիր ճէվապ օլ-մագ իւղըլէ, հէմ գալմաեա, վէ հէմ տէ տալու չալմաեա պաշլամըլ տըր :

Կրճիկեան էֆէնտի, պուտալաճա է-լինտէ պիր թէքիլի, վէ տիլիտէ տա-լի պիր անբարոյախնութիւն լուղէ-թի թութարագ, նէ աւարտու պիր ա-տամ օլտուլունու, ետիլըլա տա գա-լէմ մէյտանընտ ալթըմալըլա, քու-միլէն, պիլիլ վէ չօղլարա անլաթտըր-տըգտան սօնրա, «էլէքտէն տիւլիլ իրէն տալի, հալէա չիւլ չիւլի էլտէն պըրագմաղ» տարըլ մէսէլինճէ, կիւ-եա, չիմիլէ գատար պիր չէյ եաղըլ վէ պիր չէյսէյլէմիլ տիր կիլիլ, «պէն, սէնին նաղըլ տնօրոյալիս զաղէթա օլտուլունու ալմէ թանթտըլըր, վէ սանատա ֆրիլիլտէքի ինէլլէրէ մալս-

տու օլան թէքիլիլի գապուլ իթտի-րիլ իսթիմ էմմա, չի չարէ քի, Հայի, ընկերութիւն աղալարը պըրագմաեօր-լար, արթըգ պուլունտն սօնրա, հիւ պիր չէյ սէյլէմէյնէլիլմ» տէմիլ տիր :

Խմտի, պիլիլ, միւմալիլէյն, ինկիլիլ-ճէ պիլէն, վէ թայմըլ գաղէթալը մու-հարիլէրինէ պիլէ տէրս վիլէպիլէն, վէ պիր ընկերութիւն առնապետի, վէ պիր թաղ-խորհուրդ աղալար, վէ սալիլ միլլէթճէ խորհուրդար աղալար օլան էֆէնտիլէ տէրիլ, «կիթ, սէֆա՛ կէլտէն, կիթ, ալարգ սէնին տէ տա-րանը, Մանգուլէ սէնին կիպիլիլէ՛ վէ նիլէլէրին բապուճունու էլինէ վիլմիլ տիր, վիլմէքտէ տիր, վէ վիլէճէք տիր, եուհա, եուհա՛, եուհա՛» :

Նէ՛ պիլիլա չէրէֆ տիր պու զաթ Հայի, ընկերութիւն իլին, եաշա՛ :

ՕՐԱՊԻՍՏԷ ՊԻՐ ԵՆԵՆ ՎԱՍՈՒԹԻՆ

Օրագիր տիւնքի նիւսթսինտէ, եի-նէ սալթէ Ստեփանեան իմպար ար-գալնտա կիլլէնէրէք, տէօրիլնճիլ պիր վատութիւն ինչա իթմիլ տիր, չէյլէ քի, «Աղկանց դաստիարակու-թիւն» ինչանըլլա, պիր գօճա գարը մատըլ ալարագ, վէ սալը մագսէտի Ագապեան վարժարանա հաղարէթ իթ-մէքտէ օլտուլու հալտէ, կիւեա հէր-քէս քէնտիլի կիպի տալլըն վէ պայ-դըն տըրտա, եաղաղըլըլ վէ օգուտու-լունու ֆարգ իթմէլ զանն իտէրէք, «պու պէնտտէն միւրաւորմըլ չու եա պու մէքթէլ օլմանըլ, իլլա ումուլէն մէքթէլէր տիր, վէ հէր նէ գատար պաղըլար Ագապեան վարժարան տ-լէյնտէ եաղաճաղըլ սոյլի զանն չնա զահիլ օլմուլար իսէ տէ, իսպիլ էյոյ-լէ տէյլ տիր եալըլ տըր» տէմիլ վէ ումուլ թալիմ ու թէքիլլէ հաղըլն-տա պիր գալտէ վէ պիր էֆէքտար տա-լի պէեան իթմէքթիլլիլ, չիւնքի գէր-ոնէճէ էլինտէն վէ տիլլինտէն կէլիլ պիր չէյ տէյլ տիր, եօգարտան ալաղըլ քիւ-մուլլիլ, Ագապեան վարժարանը քէն-տիլինէ հէտէֆ իթմիլ, վէ բիւմուլլա էօլլէ պիր կէսթէլիլ տիր քի, կիւեա մէքթիլ վարժարանտա, դըլլարըն սէրպէսթ թէքիլլէլէլալմալ, միլլէթ իլին բէք մուլիլըլ իմիլ, վէ զայրիհիւմ վէ զայրիհիւմ :

Պուտա եէնի վատութիւն չու տուր քի, հէր պիր լուղէթիլտէն մագսէտ, Ագապեան վարժարան օլտուլու, պէ՛օ տէյլ պաղըրմագու օլտուլու հալտէ հէր քէսի ալտաթմաեա չըգըլմաեա թէքըրալէն ճէտալէթ իթմիլ տիր :

Տիւնքի Օրագիր, միւթէլէֆա Գաս-պար էֆէնտիլին թէքէմէյլի չալիլի տէրճ իթմիլ իսէ տէ, չիմիլլէ գա-տար իրթիլլապ իթտիլի միւտահէնէ-ճիլլէլէրէ, հիւ տէյլ իսէ պիլտէ պիր տէրէճէ պիր էսէր կէսթէլէլէլտիլին-տէն, «էթի քիլլէլէլէլէլ քիլլէլէլէլ քիլլէլէլէլ քիլլէլէլէլէլ տէմիլ կաղանըլ սըքըր-մըլ տըր, վէ պուտա եէնի պիր ուս-թալըլ օլմանըլ, իլլա, հէր էօլլէն հաղըլնտա, միւտահէնէճիլ զաղէթա-ճըլարըն իսթիլալ իտէ կէտիլլէլլիլ պիր տիր թէտալիլ օլտուլու մալիւմ տիր :

Պիլ պու միլլէթիլլիլ եիւլտէ տօգ-սանը, ալաղըլ զայրի մագսէտ էլլէ կէլլինմէքտէ տիր տէտիլլէ, չօղլար պիլլէ կիւճէմէքտէ տիրլէր, հալ պու քի, վագաա, էսէֆ իտէճէք չէյ տիր, լուրին հաղըլաթի հալտէ պու տուր, վէ էն ֆէնա իսպաթտա չու տուր քի իւլ միլլէթ թալիլին օլունա՛ պիր էհա-լիլ իպրէթ օլու պու թէքիլլիլ իտէ-ճէք օլան զաղէթալըլըլ քի, ան-

